

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Posilnenie súdržnosti EÚ a koordinácie politiky EÚ v sociálnej oblasti prostredníctvom novej horizontálnej sociálnej doložky podľa článku 9 Zmluvy o fungovaní EÚ“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2012/C 24/06)

Spravodajca: **Christoph LECHNER**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 20. januára 2011 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Posilnenie súdržnosti EÚ a koordinácie politiky EÚ v sociálnej oblasti prostredníctvom novej horizontálnej sociálnej doložky podľa článku 9 Zmluvy o fungovaní EÚ“.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 28. septembra 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 475. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2011 (schôdza z 26. októbra 2011) prijal 113 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 7 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Zásadnou inováciou Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) je horizontálna sociálna doložka (článok 9 ZFEÚ) v ktorej sa uvádza, že „pri vymedzovaní a uskutočňovaní svojich politik a činností Únia prihliada na požiadavky spojené s podporou vysokej úrovne zamestnanosti, zárukou primeranej sociálnej ochrany, bojom proti sociálnemu vylúčeniu a s vysokou úrovňou vzdelávania, odbornej prípravy a ochrany ľudského zdravia“. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV), ktorého zodpovednosť za prispievanie k sociálnemu rozmeru EÚ sa prijatím Lisabonskej zmluvy zväčšila, je presvedčený, že toto ustanovenie môže predstavovať významný krok smerom k sociálnejšej EÚ iba vtedy, ak sa bude správne uplatňovať. Preto podporuje početné závery a odporúčania nezávislej vedeckej štúdie, ktorú dalo vypracovať belgické predsedníctvo Rady EÚ v druhej polovici roka 2010⁽¹⁾.

1.2 EHSV zdôrazňuje, že implementácia horizontálnej sociálnej doložky je uplatňovaním primárneho práva, ku ktorému sa zaviazali všetky členské štáty podpísaním a ratifikovaním Lisabonskej zmluvy. Nemala by byť obmedzovaná v rozsahu pôsobnosti ani jej metódach, naopak, musí byť uplatňovaná vo všetkých relevantných oblastiach politiky a opatreniach EÚ, vrátane hospodárskych, a to tak inštitúciami EÚ, ako aj jednotlivými členskými štátmi.

1.3 Európska komisia, ktorá bola podľa Lisabonskej zmluvy poverená úlohou podporovať „všeobecný záujem Únie“ (článok 17 Zmluvy o založení EÚ), musí dbať na to, aby sa horizontálna sociálna doložka v uspokojivej miere uplatňovala, a zabezpečiť, aby sa na ňu odvolávalo vo všetkých relevantných dokumentoch a tiež súdnych dokumentoch a aby sa v nich plne zohľadňovala a takisto aby prispela k uskutočňovaniu nových cieľov zmluvy tak Európskou úniou, ako aj členskými štátmi.

1.4 Európska komisia by mala celkovo ďalej posilňovať význam postupov na posudzovanie sociálnych vplyvov v rámci svojho všeobecného systému hodnotenia vplyvu. To by sa malo uznať ako dôležitý nástroj, ktorý bude systematicky zabezpečovať, že spoločné sociálne ciele EÚ budú zaradené do všetkých relevantných oblastí politiky EÚ.

1.5 Horizontálna sociálna doložka sa musí uplatňovať v rozsiahlych oblastiach a v celkovej štruktúre nového sociálno-hospodárskeho riadenia na úrovni EÚ v rámci stratégie Európa 2020, na ktorej sa Európska rada v roku 2010 dohodla. Musí sa uplatňovať pri všetkých jej troch prioritách (inteligentný rast, udržateľný rast a inkluzívny rast), ako aj pri monitorovaní pokroku pri plnení piatich kľúčových cieľov EÚ, (ktoré je ešte potrebné preniesť do národných cieľov a ktoré majú účinne prispievať k plneniu cieľov EÚ), pri siedmich hlavných iniciatívach, desiatich integrovaných usmerneniach pre zamestnanosť a hospodársku politiku, v rámci „európskeho semestra“ a nového systému riadenia hospodárstva.

1.6 Preto bude EHSV a všetky jeho odborné sekcie vo svojich stanoviskách a ďalšej činnosti náležite zohľadňovať právne záväznú horizontálnu sociálnu doložku a všetky ostatné právne záväzné horizontálne doložky (článok 8 až 12 ZFEÚ) s cieľom posilniť sociálny rozmer EÚ.

1.7 Vo všetkých svojich stanoviskách vypracovaných pre Komisiu a iné orgány EÚ bude EHSV zakaždým skúmať, či sa uskutočnilo primerané hodnotenie vplyvu zo sociálneho hľadiska. Ak to bude potrebné, vyzve zodpovedné orgány EÚ, aby prípadné nedostatky odstránili.

⁽¹⁾ E. Marlier, D. Natali, R. Van Dam: Europe 2020: Towards a More social EU?, PIE Peter Lang, Brusel 2010.

1.8 Výbor pre sociálnu ochranu zohráva vzhľadom na svoju zodpovednosť za koordináciu a spoluprácu v sociálnej oblasti na úrovni EÚ dôležitejšiu úlohu pri zabezpečovaní silného sociálneho rozmeru pre stratégiu Európa 2020 a všeobecne pri realizácii sociálnej EÚ. Je veľmi dôležité, aby v budúcnosti hral pri celkovej implementácii a monitorovaní stratégie Európa 2020 väčšiu a rovnocennú úlohu spolu s výborom pre hospodársku politiku EÚ a výborom pre zamestnanosť.

1.9 S cieľom podporiť a posilniť posudzovanie sociálnych vplyvov na celoštátnej i nižšej úrovni by sa mal Výbor pre sociálnu ochranu prednostne venovať prehĺbeniu existujúcej práce v tejto oblasti a zabezpečiť lepšie zameranie sa na vznikajúce skupiny obyvateľstva, ktoré potrebujú ochranu, a na rovnaké zaobchádzanie so ženami a mužmi. Mal by propagovať lepšie pochopenie tohto nástroja, nabádať členské štáty na to, aby jeho využívanie hneď v počiatočnej fáze zahrnuli do svojich politických procesov, podporovať rozvoj a šírenie poznatkov o týchto nástrojoch, metódach a zdrojoch údajov potrebných na zabezpečenie jeho účinného uplatňovania. Súčasne by mal monitorovať a pravidelne informovať o tom, ako členské štáty využívajú postupy hodnotenia sociálnych vplyvov v súvislosti s vypracovávaním národných programov reforiem.

1.10 Výbor pre sociálnu ochranu rozhodol o vypracovaní výročnej správy, v ktorej sa má hodnotiť pokrok pri plnení hlavného cieľa EÚ týkajúceho sa „sociálneho začlenenia a znižovania chudoby“, monitorovať implementácia sociálnych aspektov do integrovaných usmernení pre rast a zamestnanosť, sociálna situácia a vývoj opatrení, ktoré boli prijaté v kontexte koordinácie a spolupráce na úrovni EÚ v sociálnej oblasti⁽²⁾. Táto správa by sa mohla ďalej využiť ako výročné hodnotenie sociálneho rozmeru stratégie Európa 2020 a zahrnúť do ročného prieskumu rastu, ktorý uskutočňuje Komisia, do politických usmernení EÚ a do možných sociálnych odporúčaní členským štátom k ich národným programom reforiem. Na základe dohody s Výborom pre sociálnu ochranu bude jej hodnotenie vypracované na základe každoročných strategických správ členských štátov o pokroku pri dosahovaní spoločných sociálnych cieľov EÚ a aktualizovaných plánov, ktoré zohľadňujú štátny politický program.

1.11 EHSV každoročne vypracuje stanovisko o uplatňovaní horizontálnej sociálnej doložky, ktorej v ňom má byť venovaná významná samostatná hlavná časť, a o uplatňovaní ďalších sociálnych horizontálnych doložiek, Charty základných práv a iných sociálnopolitických ustanovení Lisabonskej zmluvy, ako aj sekundárnej legislatívy a iných právnych a politických opatrení z hľadiska dodržiavania a podporovania cieľov a zámerov. Preskúma tiež a posúdi, do akej miery môžu z hľadiska sociálnej politiky a základných práv prispieť k rozvoju EÚ a odporučiť konkrétne opatrenia na lepšie dosiahnutie cieľov a zámerov. Vo verejnej diskusii na túto tému budú môcť svoje špecifické postoje a správy predstaviť aj iné veľké

reprezentatívne organizácie občianskej spoločnosti pôsobiace v sociálnej oblasti. Toto každoročné stanovisko EHSV bude postúpené a objasnené zástupcom inštitúcií EÚ.

1.12 EHSV, národné hospodárske a sociálne rady a podobné inštitúcie v členských štátoch by mali ako zainteresované strany prispieť svojim dielom k uplatňovaniu horizontálnej sociálnej doložky a postupov hodnotenia sociálneho vplyvu prostredníctvom podpory európskych občianskych iniciatív a občianskych projektov v rámci občianskeho dialógu o problematike sociálnej politiky. Aj riadiaci výbor EHSV pre stratégiu Európa 2020 by mal zohrávať dôležitú úlohu pri monitorovaní obsahu a procesu národných programov reforiem a vypracovaní príslušnej správy.

1.13 EHSV a Európska komisia by mali medzi sebou uzavrieť medziinštitucionálnu dohodu o tom, že Komisia predloží Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru všetky postupy hodnotenia vplyvu svojich spisov, aby ich mohol vo svojich stanoviskách a správach zohľadniť.

2. Podkladové informácie o rozvoji sociálnej EÚ

2.1 Lisabonská zmluva a stratégia Európa 2020 poskytujú významné možnosti na priblíženie sa k lepšej a vzájomne sa upevňujúcej rovnováhe medzi cieľmi v oblasti hospodárstva, zamestnanosti a sociálnych vecí, a tým sociálnej EÚ. Ako vyplýva zo spomínanej vedeckej štúdie, ktorú dalo vypracovať belgické predsedníctvo Rady EÚ⁽³⁾, do popredia vystupuje päť možností:

2.1.1 Lisabonská zmluva vytvára prostredníctvom horizontálnej sociálnej doložky právny základ na zohľadnenie sociálneho dosahu opatrení v jednotlivých oblastiach politiky. Tým bol vytvorený aj nástroj na rozsiahle zohľadnenie sociálnych cieľov vo všetkých relevantných oblastiach politiky (vrátane politiky a opatrení mimo sociálnej oblasti), ako aj na sledovanie a vykazovanie vplyvu opatrení.

2.1.2 Zmluva a stratégia Európa 2020 (so svojimi hlavnými cieľmi EÚ a hlavnými iniciatívami EÚ) zvýšili potenciálne zviditeľnenie a význam sociálnych otázok, čo platí najmä – ale nielen – pre sociálne začlenenie a znižovanie chudoby.

2.1.3 Stratégia Európa 2020 umožňuje oveľa integrovanejší a koordinovanejší prístup k riadeniu v oblasti hospodárstva, sociálnych vecí, zamestnanosti a tiež životného prostredia. Tým by sa mohlo zabezpečiť, že opatrenia v týchto oblastiach sa skutočne navzájom posilnia.

⁽²⁾ Stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu o sociálnom rozmere stratégie Európa 2020, SPC/2010/10/7 v konečnom znení.

⁽³⁾ Pozri poznámku pod čiarou 1.

2.1.4 Z novej zmluvy vyplývajú väčšie možnosti na lepšie zachovanie, posilnenie a modernizovanie národných systémov sociálnej ochrany a lepšej ochrany služieb všeobecného záujmu, najmä sociálnych služieb, čo môže prispieť k obnoveniu rovnováhy medzi úrovňou EÚ a úrovňami jednotlivých štátov.

2.1.5 Zmluva zaručuje oprávnenosť prijímania opatrení na úrovni EÚ v širšom spektre sociálnych otázok než doteraz, napr. s ohľadom na vysokú úroveň vzdelávania a odbornej prípravy, ochranu ľudského zdravia a odstraňovanie nerovností. To by mohlo viesť k väčšej koordinácii celého širokého a neusporiadaného spektra sociálnopolitických opatrení v širšom zmysle než doteraz.

2.2 Predseda Európskej komisie José Manuel Barroso zdôraznil, že „v stratégii Európa 2020 je sociálne začlenenie definované ako cieľ a uvedené sú tri rozmery chudoby a vylúčenia. Potom je však nevyhnutné, aby členské štáty a EÚ ako celok pokračovali v sledovaní vykonávania pri uplatňovaní celého súboru spoločne dohodnutých sociálnych ukazovateľov, o ktoré sa opiera koordinácia a spolupráca v sociálnej oblasti na úrovni EÚ“⁽⁴⁾.

2.3 V súlade s novým cieľom „územnej súdržnosti“ (ktorý zaviedla Lisabonská zmluva) a zámermi nedávnej rozpočtovej reformy využiť všetky prostriedky politiky súdržnosti na ciele stratégie Európa 2020 a zodpovedajúcim spôsobom posilniť politiku súdržnosti by sa v nasledujúcom finančnom výhlade (na obdobie po roku 2013) malo zamerať na to, aby opatrenia a programy územnej politiky v plnom rozsahu zohľadňovali sociálne ciele EÚ. Tu by sa mali prepojiť sociálne ciele s politikou súdržnosti, t. j. využiť potenciál nového cieľa územnej súdržnosti v rámci nariadení pre budúce programové obdobie, zabezpečiť uplatňovanie zásad nediskriminácie a dostupnosti pri výdavkoch v rámci štrukturálnych fondov, využiť politiku súdržnosti ako „preventívny prvok“⁽⁵⁾ na podporu štrukturálnych a inštitucionálnych reforiem, ktoré posilnia sociálne ciele EÚ a zaviesť územný prístup ako dôležitý prvok do koordinácie a spolupráce EÚ v sociálnej oblasti. Je potrebné poukázať na to, že dôležitý aspekt tejto „teritorializácie“ spočíva v aktívnom spolupôsobení miestnych a regionálnych aktérov.

2.4 Je potrebné začleniť cieľ EÚ týkajúci sa sociálnej integrácie, ktorý bol stanovený aj v stratégii Európa 2020, do zmysluplných celoštátnych cieľov (a podľa možnosti aj do

cieľov na nižšej úrovni). Štátne ciele musia jednoznačne prispieť k dosiahnutiu celkového cieľa EÚ. Ciele by sa mali zakladať na konkrétnych faktoch. Mali by primerane odrážať mechanizmy, ktoré vedú k chudobe a sociálnemu vylúčeniu, a všeobecné politické ciele stanovené na zlepšenie sociálnej integrácie. Musia slúžiť na meranie skutočných politických výsledkov a na zabránenie tomu, aby pri uskutočňovaní zámerov boli politické ciele prekrúcané, zabudnuté alebo ignorované. Ak majú mať ciele zabezpečenú stálu verejnú a politickú podporu, musia sa zakladať na dôkladnom, presnom a transparentnom postupe. Je potrebné zohľadniť aj postoje príslušných zainteresovaných strán. Je potrebné presne monitorovať pokrok pri plnení celoštátnych cieľov (aj cieľov na nižšej úrovni) a vykazovať ho.

3. Podkladové informácie o uplatňovaní horizontálnej sociálnej doložky

3.1 Lisabonská zmluva zavádza do vytvárania sociálneho rozmeru EÚ podstatné zmeny. V článku 9 ZFEÚ o horizontálnej sociálnej doložke sa uvádza, že „pri vymedzovaní a uskutočňovaní svojich politík a činností Únia prihliada na požiadavky spojené s podporou vysokej úrovne zamestnanosti, zárukou primeranej sociálnej ochrany, bojom proti sociálnemu vylúčeniu a s vysokou úrovňou vzdelávania, odbornej prípravy a ochrany ľudského zdravia.“

3.2 Táto horizontálna sociálna doložka je v súlade s ostatnými horizontálnymi doložkami zmluvy, ktoré sa týkajú rovnosti medzi ženami a mužmi, boja proti diskriminácii, ochrany životného prostredia, ochrany spotrebiteľa, ochrany zvierat a malých a stredných podnikov (články 8, 10, 11, 12, 13 a 153 ZFEÚ). EÚ a všetky jej inštitúcie, ku ktorým patrí aj EHSV ako poradný orgán, ako aj členské štáty sú povinné uplatňovať tieto horizontálne doložky vo všetkých relevantných návrhoch zákonov, politikách a opatreniach⁽⁶⁾. Platí to aj pre všetky relevantné dokumenty, vrátane súdnych.

3.3 Cieľom horizontálnej sociálnej doložky je, aby EÚ pri každej svojej činnosti zohľadňovaním šiestich čiastkových cieľov článku 9 ZFEÚ v plnej miere brala na zreteľ sociálny rozmer, a tak dosiahla základné hodnoty a ciele EÚ v rámci svojej pôsobnosti (článok 2 a 3 Zmluvy o založení EÚ a článok 7 ZFEÚ).

3.4 Základným cieľom úsilia členských štátov je „neustále zlepšovanie životných a pracovných podmienok svojich národov“ (preambula ZFEÚ, tretí odsek). Únia a členské štáty „majú za cieľ podporovať zamestnanosť pracovníkov, zlepšovať životné a pracovné podmienky tak, aby sa dosiahlo ich zosúladenie pri zachovaní dosiahnutej úrovne“ (článok 151 ZFEÚ).

⁽⁴⁾ Predslov k: Atkinson, A.B., Marlier, E.: Income and living conditions in Europe, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie (OPOCE), Luxemburg 2010.

⁽⁵⁾ „Prehľadovanie koordinácie hospodárskej politiky pre stabilitu, rast a pracovné miesta – nástroje silnejšej správy ekonomických záležitostí EÚ“, KOM(2010) 367 v konečnom znení.

⁽⁶⁾ Schorkopf, Frank: Art. 9 AEUV; in: Das Recht der Europäischen Union, Kommentar, Nettesheim, Martin (Hrsg.) 2010.

3.5 Rozhodovacie orgány by nemali obmedzovať uplatňovanie horizontálnej sociálnej doložky ani v rozsahu jej pôsobnosti (napr. boj proti chudobe a vylúčeniu), ani v metóde (otvorená metóda koordinácie v oblasti sociálnej ochrany a sociálneho začleňovania a postupy hodnotenia vplyvu) alebo na činnosť Výboru pre sociálnu ochranu, lež práve naopak, mali by ju uplatňovať v širšom zmysle na všetky oblasti politiky EÚ, najmä na hospodársku a zahraničnú politiku. Horizontálna sociálna doložka musí vyústiť do legislatívnych textov, ktoré zabezpečujú uskutočňovanie nových cieľov zmluvy tak Európskou úniou, ako aj členskými štátmi.

3.6 Ako sa zdôrazňuje vo všeobecnej správe o činnosti Únie za rok 2010 (s. 121), zodpovednosť EHSV za prispievanie k sociálnemu rozmeru EÚ sa prijatím Lisabonskej zmluvy zväčšila.

3.7 EHSV preto musí vo všetkých svojich stanoviskách a ďalšej činnosti náležite zohľadňovať právne záväznú horizontálnu sociálnu doložku, ako aj všetky ostatné právne záväzné horizontálne doložky (článok 8 až 12 ZFEÚ), a tým posilniť sociálny rozmer EÚ. EHSV tak podporí aj aktívny a preventívny prístup horizontálnej sociálnej doložky.

3.8 EHSV už prijal rozsiahle stanovisko o horizontálnej sociálnej doložke a o otvorenej metóde koordinácie v sociálnej oblasti (7) a stanovisko o celospoločenskom význame sociálnych dávok (8). V ňom upozornil na to, že účinné a energické, praktické zavádzanie týchto doložiek do formulácie a uskutočňovania politiky EÚ môže podstatnou mierou prispieť k posilňovaniu súdržnosti EÚ a koordinácie v sociálnej oblasti.

3.9 Z iniciatívy belgického predsedníctva Rady EÚ bolo v druhej polovici roku 2010 na viacerých konferenciách jasne poukázané na význam horizontálnej sociálnej doložky a postupov hodnotenia sociálneho vplyvu pre ďalší rozvoj sociálneho rozmeru v EÚ (9). Horizontálna sociálna doložka novej Lisabonskej zmluvy požaduje, aby sa väčšia pozornosť venovala sociálnemu rozmeru politik Európskej únie. Zohľadňovanie sociálnych dôsledkov všetkých európskych politik si vyžaduje nový štruktúrovaný dialóg medzi všetkými európskymi inštitúciami a v rámci nich. Na tento účel sa Európska komisia, Európsky parlament, Rada EÚ, ako aj Európska rada a Súdny dvor EÚ zaviazali k dialógu medzi inštitúciami a v rámci nich (10).

(7) Prieskumné stanovisko EHSV na tému „Otvorená metóda koordinácie a sociálna doložka v kontexte stratégie Európa 2020“, Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 23.

(8) Prieskumné stanovisko EHSV na tému „Rozvoj dávok sociálneho zabezpečenia“, Ú. v. EÚ C 44, 11.2.2011, s. 28.

(9) Platí to najmä pre konferenciu na tému „Koordinácia EÚ v sociálnej oblasti v kontexte stratégie Európa 2020: Pohľad späť a cesta do budúcnosti“, 14. a 15. septembra 2010, La Hulpe, Belgicko.

(10) „Horizontálna sociálna doložka a zohľadňovanie sociálneho hľadiska v EÚ“, Tretie fórum o sociálnych službách všeobecného záujmu, 26. a 27. októbra 2010.

3.10 Medzi nástroje na zlepšenie koordinácie a spolupráce v oblasti sociálnej politiky patrí popri horizontálnej sociálnej doložke a postupov hodnotenia sociálneho vplyvu aj otvorená metóda koordinácie v sociálnej oblasti, politika súdržnosti EÚ a ciele EÚ v oblasti sociálnej ochrany a sociálneho začleňovania (11).

3.11 Dôležitým nástrojom na zavádzanie a uplatňovanie horizontálnej sociálnej doložky sú postupy hodnotenia sociálneho vplyvu. Európska komisia ich podporuje vlastným usmerením k postupom hodnotenia sociálneho vplyvu v rámci iniciatív týkajúcich sa zodpovednej správy vecí verejných (12) a lepšej a inteligentnejšej regulácie (13).

3.11.1 Okrem toho existuje medzi Európskou komisiou, Európskou radou a Európskym parlamentom medziinštitucionálna dohoda o uplatňovaní postupov hodnotenia sociálneho vplyvu (14).

3.11.2 Aj Európska komisia vypracovala vlastnú smernicu k hodnoteniu sociálneho vplyvu v rámci Komisie a v rámci procesu posudzovania vplyvu (15). Na rok 2011 naplánovala jedenásť hodnotení vplyvu v oblasti zamestnanosti a v sociálnej oblasti (16).

3.11.3 Európsky dvor audítorov obsahlo posudzovať postupy hodnotenia sociálneho vplyvu v období rokov 2005 až 2008 a hodnotil ich kladne (17).

3.11.4 Výbor regiónov už spolupracuje s Európskou komisiou pri určitých postupoch hodnotenia vplyvu (18).

3.11.5 Rada vyzvala Európsku komisiu, aby uplatňovala článok 9 ZFEÚ a postupy hodnotenia sociálneho vplyvu (19). Akt o jednotnom trhu obsahuje návrh 29: uplatňovanie postupov hodnotenia sociálneho vplyvu.

(11) Stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu, ktoré v júni 2011 podporila Rada pre zamestnanosť, sociálnu politiku, zdravie a spotrebiteľské záležitosti.

(12) Stanovisko EHSV na tému „Účinné riadenie obnovenej Lisabonskej stratégie“, Ú. v. EÚ C 175, 28.7.2009, s. 13.

(13) Stanovisko EHSV na tému „Inteligentná regulácia“, spravodajca: Jorge PEGADO LIZ, Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 87.

(14) Medziinštitucionálny spoločný prístup k posudzovaniu vplyvu, 14901/05 JUR.

(15) Usmernenie na posudzovanie sociálnych vplyvov v rámci systému Komisie na posudzovanie vplyvu, 2009.

(16) http://ec.europa.eu/governance/impact/planned_ia/roadmaps_2011_en.htm#empl (20.3.2011).

(17) Osobitná správa Európskeho dvora audítorov č. 3/2010 „Posudzovanie vplyvu v inštitúciách EÚ: podporuje proces rozhodovania?“ (<http://eca.europa.eu/portal/pls/portal/docs/1/5372733.pdf>).

(18) http://ec.europa.eu/governance/impact/ia_in_other/ia_in_other_en.htm 20.3.2011.

(19) Rada pre zamestnanosť, sociálnu politiku, zdravie a spotrebiteľské záležitosti (6.12.2010), tlačová správa, (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/118244.pdf).

3.11.6 Charta základných práv EÚ sa od roku 2005 systematicky zohľadňuje v legislatívnych návrhoch Európskej komisie. Komisia v tejto súvislosti v roku 2010 predložila vykonávaciu stratégiu⁽²⁰⁾, ku ktorej EHSV už vypracoval stanovisko⁽²¹⁾.

3.11.7 EHSV už prijal kladné stanoviská k zavádzaniu, vypracovaniu a uplatňovaniu postupov hodnotenia vplyvu, k hodnoteniam vplyvu na udržateľnosť a k obchodnej politike⁽²²⁾.

3.11.8 Postupy hodnotenia vplyvu sú politickými nástrojmi s veľkým potenciálom, ktoré sa však v praxi iba ťažko presadzujú. Na to, aby sa ich potenciál plne využil a aby sa zabezpečilo, že nebudú využívané na legitimizovanie už existujúcich politických návrhov, musí v tvorbe politiky dôjsť k zmene myslenia a na to potrebujú zodpovední činitelia dostatok času, znalostí, schopností a podporu. Je potrebné podporovať zapojenie príslušných zainteresovaných strán do tohto procesu. Uplatňovanie postupov hodnotenia vplyvu by malo byť nákladovo efektívne a primerané zodpovedajúcim cieľom.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Horizontálna sociálna doložka (článok 9 ZFEÚ) je jednou z najdôležitejších inovácií Lisabonskej zmluvy v sociálnej oblasti. Jej potenciál by sa mal v plnom rozsahu využiť. Zmluva obsahuje jasné mandát na zohľadňovanie cieľov vo všetkých relevantných oblastiach politiky, iniciatívach a opatreniach EÚ. Rozvoj sociálnej EÚ by sa mal prostredníctvom tohto článku stať zastrešujúcou úlohou Únie, ktorá preniká do všetkých politických oblastí. Horizontálnu sociálnu doložku je preto potrebné uplatňovať aj pri európskych výskumných programoch.

4.2 Horizontálna sociálna doložka je o to dôležitejšia a naliehavejšia, že vplyv finančných, hospodárskych a rozpočtových kríz zvyšuje pre EÚ ako celok a aj pre jednotlivé členské štáty význam toho, aby v plnej miere zohľadňovali sociálny rozmer EÚ. Musí sa prekonať nerovnováha medzi rozvojom hospodárskej integrácie na vnútornom trhu a ďalším rozvojom sociálneho rozmeru EÚ. Zavedenie tohto nového nástroja má prispieť k tomu, aby sa odstránila nevôľa a v niektorých členských štátoch narastajúca skepsa ohľadne prínosu politiky EÚ, najmä čo sa týka pokroku v oblasti hospodárstva, zamestnanosti a sociálneho pokroku, pričom členské štáty musia prevziať väčšiu zodpovednosť.

4.3 Vo všetkých svojich stanoviskách vypracovaných pre Komisiu a iné orgány EÚ bude EHSV zakaždým skúmať, či sa

uskutočnilo primerané hodnotenie vplyvu zo sociálneho hľadiska. Ak to bude potrebné, vyzve zodpovedné orgány EÚ, aby prípadné nedostatky odstránili.

4.4 Európsky parlament plní pri uplatňovaní horizontálnej sociálnej doložky významnú úlohu aj tým, že priebežne posudzuje postupy hodnotenia sociálneho vplyvu, ktoré používa Európska komisia a ostatné inštitúcie EÚ⁽²³⁾.

4.5 Členské štáty sú tiež povinné uplatňovať horizontálnu sociálnu doložku, ako aj všetky ostatné horizontálne doložky vo všetkých relevantných návrhoch, politických oblastiach a opatreniach, ako aj vo všetkých príslušných dokumentoch, vrátane súdnych. Na tento účel by mali uskutočňovať postupy hodnotenia sociálneho vplyvu.

4.6 Skutočné zapojenie organizovanej občianskej spoločnosti vo všetkých fázach a na všetkých úrovniach je nevyhnutné na zabezpečenie efektívneho využívania horizontálnej sociálnej doložky a otvorenej metódy koordinácie v sociálnej oblasti⁽²⁴⁾. EHSV ako poradný orgán sa skladá zo zástupcov organizácií zamestnávateľov a zamestnancov a iných zástupcov občianskej spoločnosti zo všetkých 27 členských štátov. Tým združuje dôležité zainteresované strany v EÚ a je predurčený na to, aby v rámci postupov hodnotenia vplyvu podstatnou mierou prispieval k ich podpore a optimalizácii.

4.7 EHSV môže prispieť k rozvoju a prehĺbeniu cieľov sociálnej politiky a sociálneho a občianskeho dialógu s členskými štátmi intenzívnejšou výmenou informácií a užšou spolupracou s hospodárskymi a sociálnymi radami a podobnými inštitúciami členských štátov, ako aj so sociálnymi partnermi, zástupcami skupín rôznych záujmov a ďalšími príslušnými organizáciami občianskej spoločnosti v sociálnej oblasti na všetkých úrovniach (na úrovni EÚ, národnej a regionálnej úrovni). Na tomto úsilí by mohla mať podiel aj práca riadiaceho výboru EHSV pre stratégiu Európa 2020, ktorý pravidelne monitoruje obsah a proces národných programov reforiem a podáva o ňom správy.

4.8 Aj Európska sociálna platforma⁽²⁵⁾ a jej členovia, ku ktorým patria viaceré sociálne organizácie jednotlivých odvetví (ženské organizácie, organizácie pre starších ľudí, pre ľudí so zdravotným postihnutím, sociálne slabých, bezdomovcov atď.), ako aj ďalšie reprezentatívne európske a štátne organizácie občianskej spoločnosti pôsobiace v sociálnej oblasti plnia dôležitú úlohu pri požadovaní toho, aby bola horizontálna sociálna doložka uspokojivo uplatňovaná tak na úrovni EÚ, ako aj na štátnej a na nižšej úrovni.

⁽²⁰⁾ Oznámenie Komisie, KOM(2010) 573 v konečnom znení.

⁽²¹⁾ Stanovisko EHSV k oznámeniu Komisie Stratégia účinného uplatňovania Charty základných práv Európskou úniou, spravodajkyňa: Gabriele BISCHOFF, pomocný spravodajca: Cristian PÎRVULESCU (Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 74).

⁽²²⁾ Stanoviská EHSV na tému „Normy kvality – štúdie sociálneho dosahu“, Ú. v. EÚ C 175, 27.7.2007, s. 21 a „Usmernenia pre posúdenie dosahov“, Ú. v. EÚ C 100, 30.4.2009, s. 28 a poznámka pod čiarou 30.

⁽²³⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu z 8.6.2011, 2011/2016 (IND).

⁽²⁴⁾ Pozri poznámku pod čiarou 8.

⁽²⁵⁾ Platforma európskych sociálnych mimovládnych organizácií (Sociálna platforma) je združenie reprezentatívnych európskych zväzov a sietí mimovládnych organizácií, ktoré pôsobia v sociálnej oblasti. <http://www.socialplatform.org/>.

4.9 Hlavná iniciatíva stratégie Európa 2020 „Európska platforma proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu“⁽²⁶⁾, rovnako ako práca EHSV v súvislosti s ňou⁽²⁷⁾ a ostatnými hlavnými iniciatívami stratégie Európa 2020 by mali prispieť k zabezpečeniu vyváženého uplatňovania horizontálnej sociálnej doložky na európskej, národnej a nižšej úrovni.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 Sociálnopolitické ustanovenia Lisabonskej zmluvy (najmä články 145 až 166 a článok 168 ZFEÚ) a Charta základných práv EÚ (najmä hlava IV „Solidarita“) konkretizujú horizontálnu sociálnu doložku a je potrebné ich v plnej miere zohľadniť.

5.2 EHSV každoročne vypracuje stanovisko o uplatňovaní horizontálnej sociálnej doložky a ostatných sociálnych horizontálnych doložiek (články 8, 9, 10 ZFEÚ), Charty základných práv (s osobitným zreteľom na sociálne základné práva) a iných sociálnopolitických ustanovení Lisabonskej zmluvy (najmä článkov 145 až 166 a článku 168 ZFEÚ), ako aj sekundárnych právnych predpisov a iných právnych a politických opatrení z hľadiska dodržiavania a podporovania sociálnych cieľov a zámerov. Výbor pritom preskúma a zhodnotí, do akej miery prispievajú k rozvoju základných práv a sociálnopolitickému rozvoju v EÚ. V stanovisku budú prípadne uvedené aj odporúčania, ako by sa sociálne ciele a zámery dali lepšie dosiahnuť prostredníctvom konkrétnych opatrení tak na európskej úrovni, ako aj na úrovni jednotlivých štátov. Osobitná pozornosť sa bude pritom venovať výročnej správe Výboru pre sociálnu ochranu o sociálnom rozmere stratégie Európa 2020⁽²⁸⁾.

5.2.1 V rámci verejnej diskusie EHSV, ktorá sa uskutoční vždy pred vypracovaním stanoviska, budú môcť svoje špecifické postoje a správy okrem sociálnych partnerov a zástupcov rôznych záujmov predstaviť aj iné veľké reprezentatívne organizácie občianskej spoločnosti pôsobiace v sociálnej oblasti.

5.2.2 Toto každoročné stanovisko EHSV bude postúpené a objasnené zástupcom inštitúcií EÚ, predovšetkým Európskej rade, Rady EÚ, Európskeho parlamentu, Komisie, Súdneho dvora EÚ a ECB.

5.3 EHSV, národné hospodárske a sociálne rady a podobné inštitúcie v členských štátoch by mali ako zainteresované strany prispieť svojím dielom k uplatňovaniu horizontálnej sociálnej doložky a hodnotenia sociálneho dosahu podporou európskych občianskych iniciatív a občianskych projektov v rámci občianskeho dialógu o problematike sociálnej politiky.

5.4 EHSV a Európska komisia by mali uzavrieť dohodu o tom, že Komisia predloží Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru všetky hodnotenia dosahu svojich spisov, aby ich mohol vo svojich stanoviskách a správach zohľadniť.

5.5 EHSV a všetky jeho odborné sekcie budú vo svojich stanoviskách a ďalšej činnosti náležite zohľadňovať právne záväznú horizontálnu sociálnu doložku a všetky ostatné právne záväzné horizontálne doložky (článok 8 až 12 ZFEÚ) s cieľom posilniť sociálny rozmer EÚ (napr. sociálne doložky v dohode o voľnom obchode⁽²⁹⁾, sociálny rozmer vnútorného trhu, hodnotenia vplyvu na udržateľnosť a obchodná politika EÚ⁽³⁰⁾).

V Bruseli 26. októbra 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽²⁶⁾ Európska platforma proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=961&langId=sk>.

⁽²⁷⁾ Stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov „Európska platforma proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu: európsky rámec pre sociálnu a územnú súdržnosť“, spravodajkyňa: Maureen O'Neill, <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.soc-opinions.14953>.

⁽²⁸⁾ Stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu o sociálnom rozmere stratégie Európa 2020, SPC/2010/10/7 v konečnom znení.

⁽²⁹⁾ Sociálne normy v kapitolách o udržateľnosti v bilaterálnych dohodách o voľnom obchode, Lukas, Steinkellner, Ludwig Boltzmann, Inštitút pre ľudské práva, Viedeň 2010.

⁽³⁰⁾ Stanovisko EHSV na tému „Hodnotenia vplyvu udržateľného rozvoja (SIA) a obchodná politika EÚ“, spravodajkyňa: Evelyne Pichenot, Ú. v. EÚ C 218, 23.7.2011, s. 14, <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.rex-opinions.18107>; <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?year=2011&serie=C&textfield2=218&Submit=Rechercher&ihmlang=sk>.